

## บทที่ 1

### บทนำ

#### ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกาะหมากเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง พื้นที่มีลักษณะเป็นเกาะและหมู่เกาะที่ล้อมรอบด้วยทะเลสาบสงขลาตอนกลาง กล่าวคือมีอาณาเขตทางด้านทิศเหนือติดทะเลสาบสงขลา ตรงอำเภอระโนด จังหวัดสงขลา ทิศใต้ติดกับตำบลปากพะยูน ทิศตะวันออก ติดทะเลสาบสงขลา ตรงตำบลปากพะยูน และตำบลเกาะนางคำ ส่วนทิศตะวันตก ติดตำบลฝ่าละมี อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ลักษณะพื้นที่เป็นเกาะที่ราบเชิงเขาและป่าพรุหรือดินพรุ ขนาดพื้นที่ 106 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 66,250 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นน้ำ 66 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เกาะ 40 ตารางกิโลเมตร มีตำแหน่งในทางภูมิศาสตร์ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 20 ลิปดา 20 ฟลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 30 ลิปดา 30 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ 100 องศา 19 ลิปดา 19 ฟลิปดาตะวันออก ถึงลองจิจูดที่ 100 องศา 23 ลิปดา 23 ฟลิปดาตะวันออก มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 1,080 กิโลเมตร และระยะทางห่างจากสนามบินนานาชาติหาดใหญ่ ประมาณ 60 กิโลเมตร โดยเส้นทางสายหลักเข้าพื้นที่คือเส้นทางคมนาคมเริ่มจากที่ว่าการอำเภอ ปากพะยูน ข้ามสะพานเกาะหมาก-ปากพะยูน เข้าสู่เส้นทางสายบ้านท่าดิน-เกาะโคบ

ตำบลเกาะหมาก มีอาณาเขตพื้นที่ในการปกครอง 11 หมู่บ้าน คือ บ้านท่าวา บ้านช่องพื้น บ้านแหลมกรวด บ้านเกาะโคบ บ้านปากบงนาคราช บ้านเกาะหมาก บ้านเขาชัน บ้านเกาะเสื่อ บ้านน้ำบ่อหมาก บ้านหัวหิน และบ้านเกาะหมากเมืองใหม่

ด้านประชากร ตำบลเกาะหมากประกอบด้วยประชากร 2 กลุ่ม คือ ชาวไทยพุทธและชาวไทยมุสลิม การประสานความสัมพันธ์ระหว่างประชากรทั้ง 2 กลุ่ม มีโรงเรียนภายในหมู่บ้านของตำบลเกาะหมากเป็นตัวเชื่อมความสัมพันธ์และผสมผสานทางด้านวัฒนธรรมที่สำคัญให้กับชุมชน ในตำบลเกาะหมาก ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพการทำประมงและเพาะปลูก โดยเฉพาะการทำสวนยางพาราซึ่งมีเป็นจำนวนมากเกือบทุกหมู่บ้าน โดยอาศัยทะเลสาบสงขลาเป็นแหล่งน้ำธรรมชาติที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตและประกอบกิจกรรม

ด้านทรัพยากรธรรมชาติของตำบลเกาะหมากนั้น ตำบลเกาะหมากมีทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลายโดยมีการผสมผสานกันอย่างกลมกลืนในพื้นที่ของตำบลเกาะหมาก เช่น ป่าพรุ

ทะเลสาบ ภูเขา คลอง เกาะสี่-เกาะห้า ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นทรัพยากรที่สำคัญของตำบลเกาะหมากทั้งสิ้น แต่ทรัพยากรต่าง ๆ ที่สร้างรายได้และสร้างชื่อเสียงให้ตำบลเกาะหมากคือรังนกอีแอ่น ทรัพยากรที่เป็นมรดกทางธรรมชาติของเกาะหมาก เพราะมีอยู่ในบริเวณถ้ำต่าง ๆ ในหมู่เกาะสี่-เกาะห้า โดยมีการสัมปทานกันทุก 5 ปี ส่วนกรวดล้างซึ่งนับว่าทรัพยากรที่เป็นมรดกทางธรรมชาติอีกอย่างหนึ่งของตำบลเกาะหมากที่มีอยู่มากในพื้นที่หมู่ที่ 3 บ้านแหลมกรวดและหมู่ที่ 5 บ้านปากบางนาคราช ปัจจุบันมีการดำเนินงานจัดการโดยประชาชนเจ้าของพื้นที่กรวดล้างมีหลายประเภท หลายขนาด หลายสี แล้วแต่แหล่งกำเนิด

ด้านการท่องเที่ยว ตำบลเกาะหมากมีพื้นที่ที่สำคัญในการจัดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวมีหลายแห่ง อาทิ แหลมหลาที่บ้านช่องพื้น หมู่ 2 แหลมเฉียงพริ้วที่บ้านเขาชัน หมู่ 7 เขาพระที่บ้านเกาะโคบ หมู่ 4 ป่าพรุที่หน่วยพิทักษ์ป่าเกาะโคบ เขาทวดที่บ้านเกาะโคก หมู่ 4 เขานางฟ้าที่บ้านหัวหิน หมู่ 10 เกาะกระ หมู่เกาะสี่-เกาะห้า เขาวัด ที่บ้านแหลมกรวด หมู่ 3 ฯลฯ

ตำบลเกาะหมากนี้เป็นพื้นที่ซึ่งมีความสำคัญทั้งทางเศรษฐกิจและประวัติศาสตร์ของจังหวัดพัทลุงมาช้านาน ในทางเศรษฐกิจนั้นเป็นที่ทราบกันโดยทั่วไปว่าบริเวณหมู่เกาะสี่-เกาะห้าในทะเลสาบสงขลาตอนกลางในเขตจังหวัดพัทลุงเป็นพื้นที่ซึ่งเป็นที่อยู่ของ “นกอีแอ่น” สัตว์เศรษฐกิจของจังหวัดพัทลุงที่สามารถผลิตรังนกคุณภาพดีที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศไทย (องค์การปกครองอำเภอปากพะยูน, 2537 : 43) ส่วนในทางประวัติศาสตร์นั้นได้มีบันทึกไว้ในพระราชหัตถเลขาจดหมายเหตุเสด็จประพาสแหลมมลายู ร.ศ. 108 ของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 5 เมื่อครั้งได้เสด็จประพาสหัวเมืองภาคใต้ตลอดแหลมมลายู ความว่า

“...วันที่ 22 กรกฎาคม ออกจากที่พักร้อนมาตามทาง เห็นบ้านปากจามีบ้านเรือนมากเป็นสามหมู่ ไปในระหว่างฝั่งกับเกาะฉนวน เรียกว่า คลองหลวง น้ำตื้นบ้างลึกบ้าง จนถึงบ้านปากพะยูน ซึ่งเป็นช่องทางออกที่กว้าง มีบ้านเรือนหลายสิบหลัง ต้นไม้และภูมิที่งามนัก ฝั่งขวาเป็นเกาะหมาก ฝั่งซ้ายเป็นแหลมเขาปากพะยูน มีเสาเรือ โพงพางและยกยอดตลอดระยะทางไปไม่ได้ขาดเลย เพราะในตอนนีปลาชุม พอขึ้นไปถึงกลางเกาะปราบ บ่ายหัวเรือขึ้นเหนือจะไปตามหน้าเกาะรังนก ลมพัดได้หน้าจัด น้ำก็ตื้น เรือไปได้เพียงเกาะยโส ซึ่งเป็นเกาะที่สองในหมู่เกาะสี่เกาะห้า ต้องปล่อยเรือลไฟตีกระเชียงไปจนถึงปลับปลา...” (พระราชหัตถเลขา ร.ศ. 108 อ้างถึงใน นัญญา แสงทัศน์, 2549)

“...วันที่ 24 กรกฎาคม ได้จารึกอักษร จปร. และศักราช 108 ไว้ที่หน้าผาเทวดาแห่งหนึ่ง เป็นศิลาปูนระะง่าย แล้วลงเรือไปที่เขาชัน เป็นเกาะใหญ่ของเมืองพัทลุงอยู่หลังเกาะสี่เกาะห้า ระยะทางชั่วโมงครึ่ง ตั้งค่ายไล่กระเจง ในที่ที่ไถ่นั้นเป็นป่าคอแหลม กว้างสักสี่สิบบวาเท่านั้น จึงข่ายสกัดได้เกือบตลอด ข้างหนึ่งเป็นทุ่งข้างหนึ่งเป็นทะเล ใช้คนประมาณ 50 คนเข้าไปด้อนตีป่าใกล้ ๆ ในป่านี้ไม่มีสัตว์อื่นเลยนอกจากกระเจงเพราะเป็นป่าปริงเดินง่ายและเป็นกระเจงตัวเล็กกว่าที่เคยเห็น

อยู่สักครึ่งหนึ่ง สัตว์เหลือทิ้งทองขาว ไม่โตกว่ากระต่าย คุณารักมาก ต้อนมาเข้าข่ายแล้วก็ตะครุบจับเอาได้ง่าย ๆ.... วันที่ 25 เวลาเก้าโมงครึ่งออกเรือไปพัทลุง น้ำลงขอเรือไฟต้องขึ้นออกจากช่องเกาะ ถ่อพื้นไปได้สะดวก น้ำในทะเลตอนเมืองพัทลุงลึกกว่าข้างนี้ ถ่อพื้นแหลมของถนนออกไป แลเห็นแต่ฝั่งข้างใต้แลฝั่งตะวันตกตรงเมืองพัทลุง ข้างเหนือไม่แลเห็นฝั่ง ในทะเลนอกนี้ไม่มีเกาะ...” (พระราชหัตถเลขา ร.ศ. 108 อ้างถึงใน จังหวัดพัทลุง, 2539: 16)

ดังที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าพื้นที่ตำบลเกาะหมากมีบริบทที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวแต่ปัจจุบันจากการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดพัทลุง โดย สุภาภรณ์ หาญทอง (2543) พบว่าศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของจังหวัดค่อนข้างต่ำ เนื่องจากขาดหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบด้านการจัดการท่องเที่ยวจังหวัด งบประมาณไม่เพียงพอ ขาดการบริหารจัดการที่ดี ปัญหาอุปสรรคที่สำคัญคือปัญหางบประมาณที่มีอยู่จำกัด จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอ ปัญหาเรื่องการประสานงานรวมทั้งแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ที่ยังไม่ได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว โดยเสนอแนะว่าควรมีหน่วยงานที่รับผิดชอบและให้ความสำคัญกับการจัดการท่องเที่ยวจังหวัดให้มากขึ้น มีการจัดสรรงบประมาณพัฒนาบุคลากรในด้านปฏิบัติงาน ให้ความรู้ด้านการท่องเที่ยว รวมทั้งให้ประชาชนในพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น ส่วนการท่องเที่ยวที่เกาะสี่-เกาะห้า นั้น จากอดีตที่ผ่านมากรมอุทยานฯ ให้สัมปทานรังนก ไม่เอื้อให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมได้ ผู้รับสัมปทานจึงดำเนินการในลักษณะ “ปิดเกาะ” และมีปัญหาต่าง ๆ มากมาย ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้การท่องเที่ยวของบริเวณนี้แทบไม่ได้รับการกล่าวถึง แต่ปัจจุบันคณะกรรมการจัดเก็บอากรรังนกก็แอนจังหวัดพัทลุงได้กำหนดเงื่อนไขให้ผู้รับสัมปทานรังนกรายใหม่ นำไปปฏิบัติเพิ่มเติมหลายข้อ เช่น การอนุรักษ์การขยายพันธุ์ และให้เปิดถ้ำบางแห่งเพื่อการท่องเที่ยว โดยผู้รับสัมปทานรายล่าสุดคือ บริษัท สยามเนสท์ จำกัด ซึ่งมีการลงนามสัญญาไปเมื่อวันที่ 23 กรกฎาคม 2546 ก็ได้มีการเปิดให้นักท่องเที่ยวชมถ้ำบนเกาะ โดยในช่วงแรกได้เปิดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้าชมถ้ำได้ 2 แห่ง คือ ถ้ำใหญ่ ที่เกาะห้าเทวดา และถ้ำน้ำที่เกาะห้า ถ้ำดำ (ตามสัญญาสัมปทาน ปี พ.ศ. 2546) นอกจากนั้นปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การที่นักท่องเที่ยวโดยเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยในปัจจุบันมีการสร้างภาระให้ระบบนิเวศ เช่น ขยะและสิ่งปฏิกูลที่นำมาทิ้งไว้ในแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการส่งเสริมรถควนสัตว์ ซึ่งหากปล่อยไว้นานวันสภาพแวดล้อมก็จะเสื่อมโทรมลงจนไม่มีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวอันจะส่งผลกระทบต่อส่วนรวมในที่สุด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยเห็นว่า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) น่าจะเป็นทางออกที่ดีในการแก้ปัญหา เพราะเป็นรูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่มีความรับผิดชอบต่อแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติ มีการจัดการรักษาสีเขียวและสิ่งแวดล้อมและให้การศึกษาแก่ผู้ท่องเที่ยว คนมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ที่ดีขึ้นและจะเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่รัฐสามารถใช้เป็นเครื่องมือใน

การพัฒนาสังคม และทำให้คนมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เพื่อหาแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง และกระตุ้นให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนได้ร่วมกันอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวของท้องถิ่นให้ยั่งยืนสืบไป

### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาศักยภาพของพื้นที่ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง และหาแนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท้องถิ่น

### คำถามการวิจัย

1. การวิจัยนี้ต้องการทราบว่าในพื้นที่ตำบลเกาะหมาก ขนาดพื้นที่ 106 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 66,250 ไร่ ครอบคลุมถึงหมู่เกาะสี่ – เกาะห้า หมู่เกาะรังนก และเกาะบริวารอีกจำนวน 7 เกาะ มีศักยภาพหรือมีความเหมาะสมที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หรือไม่อย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทำอย่างไร

## ขอบเขตการวิจัย

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ ผู้วิจัยได้กำหนดเขตการศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง เชื่อมโยงกับทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมท้องถิ่น สิ่งแวดล้อม และแหล่งท่องเที่ยว เก็บรวบรวมข้อมูลจากหมู่บ้าน มีทั้งหมด 11 หมู่บ้าน คือ

- หมู่ที่ 1 บ้านท่าวา
- หมู่ที่ 2 บ้านช่องพิน
- หมู่ที่ 3 บ้านแหลมกรวด
- หมู่ที่ 4 บ้านเกาะโคป
- หมู่ที่ 5 บ้านปากบางนาคราช
- หมู่ที่ 6 บ้านเกาะหมาก
- หมู่ที่ 7 บ้านเขาชัน
- หมู่ที่ 8 บ้านเกาะเสื่อ
- หมู่ที่ 9 บ้านน้ำบ่อหมาก
- หมู่ที่ 10 บ้านหัวหิน
- หมู่ที่ 11 บ้านเกาะหมากเมืองใหม่

แสดงขอบเขตพื้นที่ของแหล่งการท่องเที่ยวที่ทำการศึกษา

ชื่อหมู่บ้าน	ชื่อแหล่งท่องเที่ยวที่ทำการศึกษา
ม.2 บ้านช่องพิน	อ่าวท่ายาง – แหลมหลา
ม.3 บ้านแหลมกรวด	หมู่เกาะสี่ – เกาะห้า – ควนเขาวัด
ม.4 บ้านเกาะโคป	เขาพระ
ม.7 บ้านเขาชัน	แหลมเจียงพรีา – เขาชันริสอร์ท
ม.8 บ้านเกาะเสื่อ	บริเวณโรงเรียนเกาะเสื่อ – ป่าพรุ
ม.10 บ้านหัวหิน	เขานางฟ้า

## 2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

2.1 ศึกษาลักษณะทั่วไปของตำบลเกาะหมาก อันได้แก่ สถานภาพ องค์ประกอบ ที่ตั้ง ทางภูมิศาสตร์ อาณาเขตติดต่อ สภาพภูมิศาสตร์ การคมนาคม ชุมชนและประชากร เป็นต้น

2.2 ศึกษาบริบทและศักยภาพทางทรัพยากรธรรมชาติ แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ และ ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรมในการประกอบอาชีพของชุมชนท้องถิ่น

2.3 วิเคราะห์สำรวจแหล่งท่องเที่ยวทางทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในบริบทของศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.4 ศึกษาแนวทางการพัฒนาพื้นที่ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยการสัมภาษณ์ เชิงลึกและการประชุมแบบมีส่วนร่วม

2.5 วิเคราะห์ศักยภาพใน 4 ด้านคือ ด้านพื้นที่ การบริหารจัดการ กิจกรรมและกระบวนการ เรียนรู้ และด้านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน

### 3. ขอบเขตด้านกลุ่มเป้าหมาย

ผู้ให้ข้อมูลหลักในการศึกษาได้จากตัวแทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตัวแทนสถานศึกษา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในพื้นที่ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำตามธรรมชาติของ ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ที่ทำการศึกษา

### วิธีการดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แบ่งการดำเนินการศึกษาออกเป็น 2 แนวทาง คือ

1. การศึกษาเอกสาร (Documentary study) เป็นการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมแนวความคิด และข้อมูลต่าง ๆ จากเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการแนวคิดการมีส่วนร่วมและการพัฒนาการ ส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งระดับท้องถิ่นที่สอดคล้องสัมพันธ์กับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่นและระดับประเทศ การปกครองท้องถิ่นและการกระจายอำนาจ ซึ่งได้กล่าวถึงนโยบายและยุทธศาสตร์ของรัฐบาลที่มี ส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการส่งเสริมและการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยการศึกษาจากตำรา เอกสาร งานวิจัย กฎหมาย ระเบียบข้อบังคับ บทความ และบทวิเคราะห์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง หลังจากนั้นได้นำเอกสารเหล่านั้นมาเรียบเรียงเพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาข้อมูล ในส่วนที่ต้องการทราบต่อไป

2. การศึกษาภาคสนาม (Field research) เป็นการศึกษาค้นคว้าสภาพพื้นที่จริง เพื่อตรวจสอบ ยืนยันข้อมูลจากเอกสารการศึกษา เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้การสังเกต สัมภาษณ์และกระบวนการ ประชุมแบบมีส่วนร่วม

## ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้ทราบถึงบริบทชุมชน ทรัพยากรธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของตำบลเกาะหมาก
2. ได้ทราบถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ในตำบลเกาะหมาก อำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศของท้องถิ่นต่อไป

## นิยามศัพท์เฉพาะ

ตำบลเกาะหมาก หมายถึง พื้นที่ตำบลเกาะหมาก เขตอำเภอปากพะยูน จังหวัดพัทลุง ซึ่งมีลักษณะเป็นเกาะที่ราบเชิงเขา และหมู่เกาะที่ล้อมรอบด้วยทะเลสาบสงขลาตอนกลาง ขนาดพื้นที่ 106 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณ 66,250 ไร่ แบ่งออกเป็นพื้นน้ำ 66 ตารางกิโลเมตร และพื้นที่เกาะ 40 ตารางกิโลเมตร มีตำแหน่งในทางภูมิศาสตร์ระหว่างละติจูดที่ 7 องศา 20 ลิปดา 20 ฟลิปดาเหนือ ถึง 7 องศา 30 ลิปดา 30 ฟลิปดาเหนือ และระหว่างลองจิจูดที่ 100 องศา 19 ลิปดา 19 ฟลิปดาตะวันออก ถึงลองจิจูดที่ 100 องศา 23 ลิปดา 23 ฟลิปดาตะวันออก มีอาณาเขตทิศเหนือติดต่อกับทะเลสาบ (อำเภอกระเส็นถู้ จังหวัดสงขลา) ทิศใต้ติดต่อกับตำบลปากพะยูนและตำบลเกาะนางคำ) ทิศตะวันออกติดต่อกับทะเลสาบสงขลา (อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา) ทิศตะวันตกติดต่อกับทะเลสาบสงขลา (อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง)

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (Ecotourism) หมายถึง รูปแบบหนึ่งของการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทุกแห่งทุกประเภทอย่างมีความรับผิดชอบ ชื่นชมกับธรรมชาติ ดั้งเดิม วัฒนธรรม ประเพณี ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น บนพื้นฐานของการให้ความรู้แก่ผู้ที่เกี่ยวข้อง ภายใต้การให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม สร้างกระบวนการเรียนรู้เกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และระบบนิเวศของแหล่งท่องเที่ยวและการจัดการสิ่งแวดล้อม เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์แก่ท้องถิ่นและสร้างจิตสำนึกให้ทุกฝ่ายร่วมกันรับผิดชอบต่อระบบนิเวศอย่างยั่งยืน

การพัฒนา หมายถึง การเปลี่ยนแปลงทิศทางในทางที่ดีขึ้นนั้น คือต้องมีการวางแผน เพื่อให้แน่ใจว่าจะจัดกิจกรรมใดให้บรรลุเป้าหมายในขอบเขตระยะเวลาที่กำหนด

ศักยภาพ หมายถึง คุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวที่แฝงอยู่ในพื้นที่ซึ่งอาจทำให้พัฒนาหรือแสดงให้เห็นปรากฏเป็นที่ประจักษ์ได้

**ศักยภาพการท่องเที่ยว** หมายถึง สิ่งต่าง ๆ ความสามารถและความพร้อมด้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 1) ความสามารถของพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยว 2) ความสะดวก ปลอดภัยใน การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว 3) ความพร้อมของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านต่าง ๆ ให้แก่นักท่องเที่ยว เช่น ห้องสุขา ร้านอาหาร ร้านขายสินค้า ที่จอดรถ ป้ายบอกทาง และ 4) การมีส่วนร่วมของชุมชนและองค์กรในท้องถิ่น

